

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

16 נובמבר 2009

ר"ע 50-09 דייטן נ' הרשות המוסמכת
 בוועדת העררים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים

לפני **כבוד השופט שלמה פרידלנדר – יו"ר**
פרופ' יוסף זהבי – חבר
עו"ד דן יערי – חבר

עורך **דייטן ז"ל**
ע"י עו"ד ד"ר דוד עציון

נגד

משיבה **הרשות המוסמכת**
ע"י עו"ד עוזד סמל

פסק דין

- 1
- 2 **מבוא והשאלות שבמחלוקת**
- 3 1. לפנינו ערר לפי חוק נכי רדיפות הנאצים.
- 4 2. למרבח הצער, העורר נפטר בטרם זכה ליהנות מפירות הערר. יהיו-נא הקביעות בפסק-דין זה,
 5 אשר צפויות לסייע גם לניצולי-שואה אחרים, נר לזכרו.
- 6 3. בערר זה עולה שאלת-סף, אם אין דינו של הערר למחיקה בשל איחור בהגשתו.
- 7 4. לגוף העניין עולה השאלה אם יש להכיר בעוצר בסמוקוב, בולגריה, לפי הלכת ע"א (ת"א)
 8 1828/08 חיים הרשקו נ' הרשות המוסמכת מיום 1.6.09; באופן שהעורר יוכר כמי שהיה נתון, בשל
 9 העוצר האמור, "בתנאים הדומים למעצר" (חוק הפיצויים הגרמני, סעיף 43(3), כתרגומו בעניין
 10 הרשקו הנזכר, פסקה 10).
- 11 5. כמו-כן, עולה השאלה אם העורר המנוח היה עצור בבית-הספר בעיר למשך כ-24 שעות, לקראת
 12 גירוש צפוי, שהפקודה אודותיו בוטלה בסופו-של-דבר. אם כן – גם במעצר זה קמה לעורר זכאות
 13 בגין עילת הנדפנות של 'שלילת חירות'; כאמור בסעיף 43 בחוק תפיצויים הגרמני הנזכר.

1 מתוך 6

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

16 נובמבר 2009

ר"ע 50-09 לייטן נ' הרשות המוסמכת
בוועדת העררים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים

איחור בהגשת הערר?

- 1
- 2 6. חוק נכי רדיפות הנאצים [בסעיף 17(א)] מורה כי וועדת העררים אינה מוסמכת להאריך את
- 3 המועד להגשת ערר על החלטת הרשות המוסמכת מעבר ל-14 יום על ה-30 יום שקובצ החוק, אפילו
- 4 לא מטעמים מיוחדים שיירשמו.
- 5 7. הוראה נוקשה זו גורמת עוול לניצולי-השואה במקרים טיפוסיים רבים, כבענייננו. ניצול-
- 6 השואה, שתינתנו לרשות המוסמכת נדחתה, מבין כי במצב המשפטי הקיים אין סיכוי לשינוי
- 7 ההחלטה בחלק של ערר. לפיכך הא נמנע מחליק כזה. לימים נודע לו כי המצב המשפטי השתנה, וכי
- 8 כעת נרדפותו עשויה להיות מוכרת [כך אירע לא-אחת; כעולה מן הסקירה של הפסיקה המרחיבה
- 9 בעניין הרשקו הנזכר]. ניצול-השואה מגיש, אפוא, ערר על החלטת שבעבר השלים עמה. אולם כעת
- 10 הוא ניצב מול משוכה דיונית בדמותה של הוראת החוק האמורה, שלפיה חלף המועד להגשת הערר.
- 11 התוצאה היא שאותו עורר נותר מול שוקת שבורה, חרף העובדה כי ניצולי-שואה אחרים, שסבלו
- 12 נרדפות זחה לשלו, זוכים להכרה – רק משום שהם השוו את תביעתם, וחיא זכותה להתברר בוועדת
- 13 העררים לאחר שינוי החלכה. תוצאה זו אינה צודקת ואינה שוויונית.
- 14 8. אין צריך לומר כי הוראה נוקשה זו גורמת עוול לניצולי-שואה שלא קיבלו בפועל את הודעתה
- 15 הרשמית של הרשות המוסמכת על דחיית תביעתם, בה פורשו הזכות וחמתעד להגשת ערר; ולא היו
- 16 מודעים באופן ברור למשמעות הקריטית של התמהמהותם מלפעול בעקבות ידיעה או הבנה כלשהן
- 17 כי תביעתם לא התקבלה.
- 18 9. בפסק דינו בעניין וע (ת"א) 1535/08 כהן הלומה נ' הרשות המוסמכת, מיום 6.5.09, הבנו את
- 19 דעתנו כי אין כל צידוק לנוקשות-יתר זו של הוראת החוק הנזכרת, בהשוואה לדומותיה בהקשרים
- 20 מקבילים (חוק בתי דין מינהליים, סעיף 22; תקנות סדר הדין האזרחי, תקנה 528). אף המלצנו
- 21 למחוקק לתקן עיוות זה, שבמסגרתו דווקא נכי רדיפות הנאצים סובלים ממשוכה דיונית נוקשה
- 22 באופן מיוחד וחרגי.
- 23 10. לאחרונה חוברר כי כיוונו לדעת גדולים. ברע"א 4990/05 ממן יעקב נ' עיריית הרצליה, מיום
- 24 7.10.09, דן בית המשפט העליון במגבלה החוקית המקבילה על יו"ר וועדת הערר לפי חוק הרשויות
- 25 המקומיות (ביו"ב) מלחאריך את המועד להגשת ערר. על מגבלה זו אמר בית המשפט, מפי השופט ד"ר
- 26 אשר גרוניס:
- 27 "תוצאה זו היא בלתי נמנעת לאור לשון החוק, אך אין היא רצויה. המועד להגשת ערר הוא, כאמור,
- 28 שלושים ימים מיום מסירתה של דרישת התשלום. יש להניח כי לעיתים טקס מקבל הדרישה
- 29 לתקופת זמן ארוכה מן הרגיל על מנת לפעול לשם הגשת ערר. פרק זמן של שלושים ימים להגשת
- 30 ערר, אותו ניתן להאריך בשלושים ימים נוספים בלבד, יוצר מגבלה קשיחה יתר על המידה. אי מתן

2 מתוך 6

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

16 נובמבר 2009

ר"ע 50-09 רייטן נ' הרשות המוסמכת
בוועדת העררים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים

- 1 שיקול דעת לוועדת הערר (או ליו"ר הוועדה) להאריך את המועד מעבר לכך עלול להביא לתוצאה
2 קשה ביותר מבחינת האזרח. יש לזכור כי ועדת הערר הינה הערכאה השיפוטית הראשונה בפניה
3 יכול להביא האזרח את השגותיו נגד דרישת התשלום. הגבלת התקופה בגידרה ניתן להגיש ערר
4 בצורה כה קשיחה, ללא הותרת פתח שבשיקול דעת להארכת זמן זה, עשויה להחשב כפגיעה
5 משמעותית בזכות הגישה לערכאות."
- 6 11. לפי הלכת ע"א 3109/05 הרשות המוסמכת נ' מולן שכטר מיום 16.4.07 – המועד להגשת הערר
7 אינו מתחיל "לרוץ" כאשר החלטת הדחייה לא נשלחה בדואר רשום, כמצוות חוק נכי רדיפות
8 הנאצים [בסעיף 7(ב)] וכבעניינינו; זאת ללא תלות בשאלת ידיעת העורר על מתן החלטה שלילית
9 בעניינו, או אף קבלתה בפועל.
- 10 12. אנו מצויים על גישה מרחיבה בדבר זכויותיהם של ניצולי-השואה, לרבות ובמיוחד בעניינים
11 דיוניים. כמה שנאמר: "השואה היא ייחודית, אותה 'פלנטה אחרת' של הסופר קצטניק (יחיאל
12 דינור) בעדותו המזעזעת במשפט אייכמן. (...) יהודים והשואה – צירוף זה עשוי להצדיק במקרים
13 מתאימים גמישות כשהמדובר בסמכות שבישקולי דעת בסדרי דין" [רע"א 2620/07 הרשות
14 המוסמכת נ' סטלה אולזוב מיום 10.6.07, פסקה ז']. אמנם, באותו עניין אישר בית המשפט העליון
15 את פתיחת הפתח לחידוש הדיון בעניינם של ניצולי-שואה רבים, בעקבות שינוי החלכה וההכרה
16 בגירוש בלתי-חמוש כימעין-מעצרי; אף שלכאורה ניתנו בעניינם החלטות ופסקי-דין חלוטים על יסוד
17 ההלכה הקודמת שלא הכירה בכך [דני"א 11196/03 יוסף גרנות נ' הרשות המוסמכת מיום 9.10.05].
- 18 13. חוק נכי רדיפות הנאצים (ביטול הגבלת מועדים להגשת בקשה לזכאות), התשנ"ח-1998 לימדנו
19 כי המחוקק העדיף מימוש מושהח של זכויות ניצולי-השואה על יישומו של עקרון סופיות הדיון;
20 בבחינת 'מוטב מאוחר מאשר לעולם-לא'.
- 21 14. לפיכך לא מצאנו כל טעם וצידוק לכך שדווקא בהקשר של נכי רדיפות הנאצים, מכל החקשרים
22 המשפטיים שבעולם, יגרום איתור בהגשת הערר לכך שהעורר יקפח את זכותו, בעלת האופי
23 החוקתי, להעמיד בביקורת שיפוטית את ההחלטה המינהלית; בלא שתהא לבית הדין המינהלי
24 סמכות להושיט לו סעד; אף בהתקיימם של יטעמים מיוחדים.
- 25 15. לאור המקובץ – איננו רואים טעם טוב שלא ללכת לאורח של הלכת מולן שכטר הנזכרת, ולדון
26 לגוף העניין אף בעררים שהוגשו בשיהוי, בניסבות האמורות באותה הלכה.
- 27 16. מן החלכה האמורה נובע גם כי אין כל טעם, ועל כן אין כל צידוק, לחקור את העוררים בשאלות
28 אם קיבלו את מכתב הדחייה, או ידעו על דחיית התביעה ממקור אחר; שהרי המועד החוקי להגשת
29 הערר לא חלף.

3 מתוך 6

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

16 נובמבר 2009

ר"ע 50-09 רייטן נ"י הרשות המוסמכת
בהעזת העררים לפי חוק נכי רדימות הנאצים

1 17. על כן אין מקום למחיקת הערר על חסף.

2

3

עוצר בסמוכות?

4 18. עדותם של אלמנת העורר המנוח, גבי פרנקה רייטן, ושל חברו מילדות, ד"ר גרשון גרשונוב,
5 שניהם בני קהילתו של העורר המנוח ובני גילו בקירוב – עשתה עלינו רושם אמין.

6 19. אנו מקבלים את תיאורם כי העורר המנוח, כשאר בני הקהילה, היו נתונים בעוצר במשך
7 היממה, כאשר בלילה נאסר עליהם לצאת מבתיהם, וביום – משכונתם היהודית, למעט לשעתיים,
8 לצורך הצטיידות במזון.

9 20. העדים העידו כי מטה הצבא הגרמני היה סמוך לבתיהם, ועובדה זו גררה אכיפה נוקשה
10 ואכזרית במיוחד של העוצר. בתוספת זו אנו רואים משום קיום של הדרשה הנוספת להגבלת
11 החירות בהקשרו של העוצר, לפי הלכת הרשקו האמורה.

12 21. המשיבה לא סתרה בראיות היסטוריות את העדויות הללו.

13 22. מן האנציקלופדיה של השואה, כרך א, בעריכת ישראל גוטמן, 'יד-ושם' – רשות הזיכרון לשואה
14 ולגבורה (1990), עמ' 160, עולה כי במספר ערים בבולגריה הוטל עוצר על היהודים, למעט שעה או
15 שעתיים ביום, שבהן חותר להם לקנות מצרכים בשווקים, אך נאסר עליהם לעבור ברחובות
16 הראשיים, ולבקר בבתי עסק מסוימים ובמקומות בילוי ובידור נראו גם: יהדות בולגריה –
17 אנציקלופדיה של גלויות, כרך י' (1967), עמ' 819.

18 23. לפיכך אנו קובעים כי התקיימה בעורר המנוח 'נרדפות' בעילת העוצר, לפי הלכת הרשקו.

19

20

המעצר בבית-הספר

21 24. על יסוד העדויות האמורות, שכאמור עשו עלינו רושם אמין – יש מקום לקבל גם את הגרסה
22 בדבר המעצר בבית-הספר.

23 25. גם חלק זה של גרסת העורר המנוח לא נסתר על ידי המשיבה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

16 נובמבר 2009

ר"ע 50-09 רייס נ' חרשות המוסמכת
בוועדת העררים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים

1 26. גרסה זו נתמכת על ידי הידיעה ההיסטורית בדבר הנוהג של השלטונות בבולגריה לרכו את
2 היהודים בתנאי מעצר עובר להגלייתם, באופנים שונים. לדוגמא, תועד כי גם בעיר פירוט רוכזו
3 היהודים בהסגר בבית-הספר [חיים קשלס, קורות יהודי בולגריה בתקופת השואה, כרך ג' (1969),
4 עמ' 136].

5 27. אנו מקבלים, אפוא, את גרסת העורר המנוח גם בעניין זה.

6 28. גם במעצר זה, חרף משכו הקצר, יש משום נרדפות בנילה של 'שלילת-חירות'.

7

8

סיכום

9 29. משהודעת הדחייה של תביעת העורר המנוח למשיבה לא נשלחה בדואר רשום, ובהתאם להלכת
10 **מרלן שכטר** – אין מקום לקבוע כי חלף המועד להגשת הערר.

11 30. עדויותיהם של אלמנת העורר המנוח, וחברו מילדות, עשו עלינו רושם אמין. חן לא נסתרו, ואף
12 נמצאו לחן תימוכין במקורות היסטוריים. על יסודן קבענו כי קמה בעורר עילת הנרדפות של 'שלילת
13 חירות'; חן מכוח שהותו בתנאי עוצר בעירו סמוקוב, בולגריה, וחן מכוח מעצרו בבית-הספר לקראת
14 גירושם של יהודי הקהילה.

15 31. לאור המקובץ, הערר מתקבל.

16 32. בשים לב לשיהוי הרב בהגשת הערר, אין חיוב בהוצאות.

17 ניתן היום, כ"ט חשוון תש"ע, 16 נובמבר 2009, בהיעדר הצדדים.

18

19

השופט שלמה פרידלנדר – יו"ר

20

מרופ' יוסף זהבי – חבר

21

עו"ד דן יערי – חבר

22

23

שלמה פרידלנדר, שופט

24

25